

KALAUZ

AZ EMBERBARÁTI OKTATÁS ÉS NEVELÉS TERÉN. HAVI FOLYÓIRAT.

A testi és szellemi fogyatkozásban szenvedőket gyámolító országos egyesület hivatalos közlönye

A lap 1—3—5—7—9 számait

az egyesület tagjai tagsági díjuk fejében kapják.

Megjelenik július és augusztus kivételével minden hó utolsó napján.

ELŐFIZETÉSI ÁRA:	Felelős szerkesztő és kiadó:	HIRDETÉSEK ÁRA:
Egész évre . . . 2 frt 50 kr.	Scherer István	Soronkint . . . . . 15 kr.
Egyes szám ára . . . 25 kr.	Budapest, VIII. Rökk Szilárd-u. 10.	Bélyegilleték 30 kr.

TARTALOM: Irva-olvasás. *Borbély Sándor.* — Az állami költségvetésnek emberbaráti intézeteinkre vonatkozó része. — Hazai intézeteink és iskoláink. — Külföldi szemle. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.

Irva-olvasás.

A mint a **phonetikai oktatás** két irányu működést foglal magában: a hangok látható mozzanatának felismerését, az u. n. *szájról-értést* és a hangok reproductioját, a *hangoztatást* (beszédet): akként az **irva-olvasás** is — t. i. a betűk felfogatása: az *olvasás* és azoknak reproductioja: az *írás* — oly páros ismeretág, hogy azokat természetesen módon csak egymás mellett taníthatjuk.

A siketnéma-beszéd-tanításnak a phonetikai oktatás lévén az alapja, kétségtelen, hogy annak már az első iskolai évben meg kell kezdődnie, a mikor is ilyformán egyszerre két új és nehéz feladattal kell megküzdenie a kis növendéknek, t. i. a szájról való értéssel és a hangoztatással. Az anyagnak ily elhelyezkedése mellett ama a kérdés vetődik már most fel: vajjon az irva-olvasást, mint a mely ismét két új megtanulni valót tesz a siketnémának feladatává — mely osztályban vegyük elé, vajjon lehet-e azt ugyancsak már az első osztályban tanítás tárgyává tenni?

Lehet, mert kell.

Kell pedig:

1. azért, minthogy a szájról értés és a hangoztatás nem két, külön időben történő, külön tárgyként szereplő tanítási ág, hanem egyszerre, egy időben végzett s magában alig valami változatosságot nyújtó foglalkozás, mely

úgy a szemre, mint a mozgáshoz nem szokott beszédszervekre fárasztó. Ez egyhangu nehéz munkában pihenést, üdülést, felfrissülést kíván a tanítvány figyelme, szervezete; azt pedig a hasznos foglalkoztatások ama czélszerű változtatásával érhetjük el, melyet az írás nyújt.

2. A változatosság követelménye mellett figyelembe veendő a gyermekeknek közönségesen ismert azon cselekvési ösztöne, mely a siketnémáknál általában a graphikai képek utánzásában s különösen pedig az írás feltűnő kedvelésében nyilvánul. A siketnémának az amugy is fáradságos foglalkozás közt épen kapóra jött e jellemvonása világos intelem minden siketnéma-tanítónak, hogy az írásra-tanítást későbbi időre halasztani annyit jelentene, mint az ugyis korlátozottabb kedélyi képzésben részesíthető s. n. tanulót szándékosan szorítani vissza a jótékony szórakozás, a hasznos foglalkozás teréről.

3. Az írásban a tanítás is hathatós tényezőt nyer, mivel az elemzés és szerkesztés öntudatos munkát feltételez s ezen öntudatos működésben rejlik főkép a fejlesztő erő. Az írás által és folytán a betűk alakja, összekötésmódja szilárdabbul benyomulván elméjébe, sőt a hangoztatás módozataira nézve is lelvén az írásban emlékeztetőt: a tanítás objektív értelemben eredményesebb.

Az írva-olvasás tehát a phonetikai oktatással kell, hogy kezdődjék s azzal párhuzamosan haladjon. Valamint azonban a phonetikai oktatás sem veszi kezdetét azonnal, az első órán, akként az írásnak is meg vannak bevezető gyakorlatai, melyek a phonetikai oktatáséival körülbelül egy ideig tartanak. Ily az írás szolgálatában álló gyakorlatok lehetnek: különböző szerkezetű és irányu egyes és összetett vonalak, könnyebb szerkezetű sikok készítése, egyszerűbb vonalakkal feltűntethető tárgyak rajzolatai, stb.

Azt a tényt, hogy a siketnéma növendékek — talán mert még most is a 6 éves koron túl, néha jóval túl kerülnek az intézetekbe, vagy mert a szülők már otthon is tanítgatják őket írásra — midőn az iskolába lépnek nagyobbrészt már tudnak egyes betűket, sőt szókat is írni, mint oly jelenséget, melynek később hasznát vesszük, most egyszerűen csak konstatálni kívánjuk.

II.

A siketnéma-iskolai írva-olvasásnak tanításmódja általános elvekben megegyezik a népiskolai tanmenettel: részleteiben azonban növendékeinek specialis helyzete miatt az alábbi eltérő jellemvonásokat mutatja:

1. A siketnémák írástanítása a betűk egymásutánját nem a betűszármaztatás fokozata, a betűalakítás nehézsége, hanem a hang kiejtésének könnyebbsége szerint állapítja meg. Kényszerít erre minket a siketnémák nehézkes kiejtése, s feljogosít rá a siketnémák azon, ismert kézügyessége, melynél fogva ők az írást kevesebb fáradsággal sajátítják el, mint a hasonló koru halló.

2. Míg a népiskola az írott és nyomtatott betűket egyszerre ismerteti, addig a siketnémák oktatásában egy alkalommal csak az írott betűk teszik a tanítás tárgyát s a nyomtatott betűk ismertetése csak később kerül sorra.

3. A siketnéma-iskolában kénytelenek vagyunk figyelmen kívül hagyni azon beszéd- és értelemgyakorlatot és vezénlyést, melyet a népiskola a betűk íratása alkalmával végez. Itt a szóbeli magyarázat helyett a szabatos és gyakori megmutatással, esetleg a természetes mimika segítségével adjuk meg a szükséges felvilágosítást, a kellő útbaigazítást.

Egyebekben a népiskolai tanmód itt is érvényesül nevezetesen a hangot, illetőleg a betűt nem mint egy önmagában elképzelendő valamit, hanem mint a szónak tényezőjét mutatjuk be. Az írva-olvasás anyagául felhasználható első szót szemléleti, illetőleg phonetikai oktatás során nyert első fogalom (első hangcsoport) szolgáltatja. Fölteve, hogy a kiejtésre legkönnyebb, szerkezetre pedig legegyszerűbb szók ez egyikét: *pap* használjuk fel az írva-olvasás tanításának megkezdésére, a tanmenet a következő.

1. Hangoztatjuk magunk s ugyanakkor kiejtetjük az egész szót a növendékkel is.

2. A hangzó szót alkotó elemeire bontjuk s az egyes hangokat külön-külön, egymásutánjuk sorrendjében a tanítványokkal is kiejtetjük.

3. Hangoztatjuk az első, második, harmadik tényezőt s minden egyes hang után felírjuk az ennek megfelelő

alakot a fali táblára s azokat útmutatásunk szerint hangoztatják a növendékek.

4. Minden egyes növendékkel külön-külön utánoztatjuk a felvett szó betűit, majd gyorsabb egymásutánban is, hogy azok végre egy egységes hangcsoporttá folynak össze.

5. Ugyanazon szót valamennyi növendékkel egyszerre a palatáblára is leiratjuk. A szót tényezőire szétbontani s azokat szóvá egybekapcsolni ezuttal sem mulasztjuk el.

6. A felvett szót a mozgatható betűkből is kirakjuk, kirakattjuk, valamint az olvasó táblákon és abc-és könyvben is felkeresztetjük s mindanyiszor hangoztatjuk az egyes növendékekkel és karilag is.

Az irva-olvasás ilyenén módon való tanításánál nem kerülhetjük el, hogy a kezdet kezdetén legalább is ne két új betűalakot tanítsunk. Az oktatás további folyamán azonban, midőn már van módunk válogatnunk a szavakban, érvényesíthetjük azon elvet, hogy „egy alkalommal csak egy újat.“ A második, harmadik stb. betű iratásánál ugyanazon eljárási fokozatok tartandók meg, mint az első alkalommal; azon figyelmeztetéssel azonban, hogy minél inkább elején vagyunk az irva-olvasás tanításának, annál inkább ragaszkodnunk kell ahhoz, hogy a megismertetendő betű a szóban és szó által legyen felfogható s csak később, a tanítás előrehaladottabb állapotában engedhető meg, hogy a betű, mint egymagában álló valami legyen a tanítás kiinduló pontja. — A betűnek a szóban való előfordulási helyzetére (elül-hátul-középtűt) figyelem fordítandó.

Az irva-olvasás tanításának további folyamán — a mennyiben az nemcsak *egy új betűalak* megismertetésére szorítkozik, hanem a *különböző fogalmaknak a már megismert betűk sokféle viszonyával való kifejezésére is ki kell, hogy terjedjen* — ily fokozatok fordulnak elé:

1. Hangoztatjuk s hangoztatják a szót (mondatot), a növendékek is. (szájról olvasnak).

2. Leirjuk a szót (mondatot), vagy rámutatunk az írott képre s a növendékek hangoztatják azt (olvasnak).

3. Hangoztatják s leírják a növendékek a szót (mondatot) (olvasva irnak).

4. Rámutatunk a tárgyra, jelenségre stbre, a növendékek pedig leírják s olvassák (irva-olvasnak).

A *nyomtatott* kis betűalakokat csak akkor teszszük tanításunk tárgyává, ha az irottaknak körülbelől felét már ismerik a növendékek, a mikor ugyanis az irott és nyomtatott alakok közötti különbséggel érdekeltségükre jobban lehet hatni. Ezeknek megismertetése a nyomtatáson az irottakkal való egybevetésen alapszik, begyakorlása pedig a mozgatható betűkből alkotott szók kirakásával, az olvasó tábláról és könyvből való olvasással történik.

Az irott és nyomtatott alakok-tanítására nézve még az az egyelőre indokolás nélkül hagyott nézetünk, hogy az utolsó nyomtatott alak is már akkor ismert legyen, midőn az irott alakkal tisztában vannak a növendékek, hogy a hangok (és kis betűk) bevégzése után a nagy alások (irott és nyomtatott) minden akadályoztatás nélkül ismerethetők legyenek. A nagy betűk szintén gyakorlati uton és módon: a növendékek neveinek tanítása kapcsán veendőkhöz elé s míg azt szükségesnek tartjuk, hogy irott és nyomtatott alak egyszerre taníttassék, nem fogadhatjuk el sem a népiskolai irva-olvasás sorrendjét, sem nem tartjuk eléggé indokoltnak azt, hogy a kis betűk egymásutánját kövessük; hanem — mivel mechanikai ügyességnek híjával nincsenek növendékeink — egyedül a szemléletesség elvét fogadjuk el, a melynek alapján azon nagy betűk tanítandók először, a melyekkel az iskolás növendékeknek s az ő ismerőseiknek nevei kezdődnek.

Borbély Sándor.

Az állami költségvetésnek emberbaráti intézeteinkre vonatkozó része.

1. Siketnémák m. kir. orsz. nevelő- és tanítóképző intézete Váczon.

Kiadás.

<i>Személyi járandóságok:</i>	<i>1897. évi előirányzat frt</i>	<i>1896. évi költségvetés frt</i>
1. Fizetések, lákpénzek és tiszteletdíjak	22.965	16.410
2. Szolgák béréi	2.210	2.170
3. Ösztöndíjak	300	1.500
4. Jutalmak és segélyek	200	200
Összesen	25.675	20.280

Dologi kiadások:

5. Élelmezés	11.300	12.500
6. Öltözet, fehér és ágynemű	3.000	3.000
7. Irodai szükséglet	500	150
8. Az elméleti és gyakorlati oktatás szükségletei	2.000	1.200
9. Butorzat és különféle háziesszközök	1.400	1.400
10. Fűtés, világítás és tisztogatás	3.500	3.500
11. Fürdési átalány	200	200
12. Betegápolási költségek	150	150
13. Utazási költségek	200	200
14. Vegyes kiadások	1.000	1.000
15. Épületek fenntartása	1.500	1.500
16. Bejáró növendékek ellátására	4.000	—
Összesen	28.750	24.300
Összes kiadás	54.425	44.580

Bevétel.

1. Az intézeti alap tiszta bevétele	19.223	19.222
2. A Marczibányi alaphól a tanárok fizetéséhez	168	168
3. Adományok és hagyományok	4.000	—
4. Tápdíjak	2.600	2.600
5. Táppénzek	140	140
(vegyesek)	—	150
Összes bevétel	26.131	22.280

A személyi járandóságok részletezése.

1 igazgató 1800 frt fizetéssel; 6 tanár 1.100 frt fizetés 200 frt lakpénzzel; 6 tanító és pedig 2; 1.000 frttal, 2: 900 frttal, 2; 800 frttal s 175 frt lakpénzzel, öten 25 frt lakpénz-pótlékkal; 4 segédtanító 500 frt fizetés és 150 frt lakpénzzel; 2 kézimunka tanítónő 500 frttal és 150 frt lakpénzzel; 1 gondnok 900 frttal. Azonkívül ösztöndíjak, tiszteletdíjak, szolgák bérei.

2. Siketnémák iskolája Budapesten.

Kiadás.

Személyi járandóságok:

	1897. évi előirányzat frt	1896 évi költségvetés frt
1. Fizetések, lakpénzek és tiszteletdíjak	3.500	2.200
Összesen	3.500	2.200

Dologi kiadások:

2. Elméleti s gyakorlati oktatás szükségletei	120	120
3. Élelmezési költségek	1.800	1.500
4. Házbér és vízfogyasztás	1.770	1.770
5. Fűtés, világítás és tisztogatás	500	500
6. Tanszerek és irodai eszközök	200	200
7. Vegyesek	67	67
Összesen	4.457	4.157
Összes kiadás	7.957	6.357

Bevétel.

A fő- és székváros hozzájárulása a tanfolyam költségeihez	4.000	4.000
---	-------	-------

A személyi járandóságok részletezése.

1 vezető-tanár 1.100 frttal, 100 frt évvétődös pótlékkal, 50 frt lakpénz pótl.; 2 segédtanító 1: 700 frt fizetés 300 frt lakpénzzel; 1: 600 frt fizetés 300 frt lakpénzzel; kézimunka tanítónő 100 frt tiszteletdíjjal; rajztanár 100 frt tiszteletdíjjal; hitoktatók 150 frt tiszteletdíjjal.

3. Vakok orsz. tanintézete Budapesten.

Kiadás.

Személyi járandóságok:

	1897. évi előirányzat frt	1896 évi költségvetés frt
1. Fizetések, pótlékok és lakpénzek	19.480	18.486
2. Tiszteletdíjak	4.286	4.366
3. Jutalmak és segélyek	500	300
Összesen	24.266	23.152

Dologi kiadások:

4. Élelmezési költségek	14.500	14.500
5. Öltözet, fehér és ágynemű	4.500	4.500
6. Irodai szükségletek	300	300
7. Elméleti és gyakorlati oktatás szükségletei	2.000	2.000
8. Kézimunkákhoz szükséges szerek, szármak és anyagok	800	800
9. Butorzat jókarban tartása és különféle házi eszközök	1.200	1.200
10. Fűtés és világítás	2.000	2.000
11. Mosatási költségek	600	600
12. Tisztogatási költségek és épületek fenntartása	1.000	1.000
13. Betegápolási és temetkezési költségek és vegyesek	150	150
Összesen	27.050	27.050
Összes kiadás	51.316	50.202

Bevétel.

A vakok intézeti alapjának tiszta jövedelme	19.000	19.679
Magán növendékekért fizetendő tartási és nevelési díjyak	1.500	2.300
Növendékek készítményeiből befolyó jövedelem	300	650
Összes bevétel	20.800	22.629

A személyi járandóságok részletezése:

Igazgató 1.800 frt fizetés; 2 tanító 1.200 frt fizetés, 400 frt lakpénzzel, 1: 400 frt évötödös pótlékkal; 1 zenekari tanító 800 frt fizetés, 120 frt drágasági pótlék, 80 frt évötödös pótlékkal; 1 ének és orgona tanító 600 frt fizetés, 60 frt pótlék, 300 frt lakpénzzel; 2 zongora tanító 1: 900 frt fizetés, 350 frt lakpénzzel, 320 frt évötödös pótlékkal; 1: 800 frt fizetés, 350 frt lakpénzzel, 50 frt lakpénzpótlék s 80 frt évötödös pótlékkal; hegedü tanító 600 frt tiszteletdíjjal; külső zene tanító 360 frt tiszteletdíjjal; 3 segédtanító 1: 700 frt fizetés, 300 frt lakpénzzel, 2: 600 frt fizetés, 300 frt lakpénzzel; 2 kézimunka tanítónő 600 frt fizetés 300 frt lakpénzzel 1: 150 frt évötödös pótlékkal; 1 rendes tanítónő az előkészítő osztályban 600 frt fizetés, 60 frt pótlék és 300 frt lakpénzzel; Tanító a hangolás és zeneelmélet tanítására 350 frt tiszteletdíjjal; 1 ipartanító 800 frt fizetés 350 frt lakpénz is 80 frt évötödös pótlékkal; ellenőr tiszteletdíja 300 frt; kosárfonó mester 600 frt fizetés

300 frt lakpénzzel; 2 intézeti orvos 250 frt tiszteletdíjjal; A szürkenének számára misét szolgáltató lelkésznek 100 frt tiszteletdíj; 5 vallás tanító, 1: 300 frt, 1: 80 frt, 2: 50 frt, 1: 40 frt tiszteletdíjjal; Házmester 250 frt fizetéssel; 1 házi szolga 25 frt havi díjjal; 4 nőcseléd havi 10 frttal; 9 szürkenéne évi 84 frt illetményen; Jutalmak segélyekre és a vizsgálat alkalmával kiosztandó szorgalomdíjakra 500 frt; óratöbbletek díjazására 800 frt.

A kilépő növendékek segélyezésére; Kiadás 2957 frt
bevétel 2957 frt.

4. A hülyék és gyengeelméjűek orsz. tanintézete.

Kiadás.		1897. évi előirányzat	1896. évi költségvetés
<i>Személyi járandóságok:</i>		frt	frt
1. Fizetések, pótlékok, lakpénzek, tiszteletdíjak		3.650	3.650
2. Szolgák béréi		1.728	1.728
3. Ösztöndíjak		1.200	2.200
4. Jutalmak		200	200
Összesen		6.778	6.778
<i>Dologi kiadások:</i>			
5. Élelmezésre		8.500	8.500
6. Öltözet, fehér és ágynemű		2.000	2.000
7. Irodai szükséglet		150	150
8. Elméleti és gyakorlati oktatás szükségleteire		1.400	1.400
9. Butorzat és különféle házi eszközök		1.000	1.000
10. Fűtés, világítás, tisztogatás, mosatás		1.800	1.800
11. Betegápolási költségek		100	100
12. Vegyes kiadások		600	600
13. Épület fenntartás		600	600
Összesen		16.150	16.150
Összes kiadás		22.928	22.928

Bevétel.

30 fizető növendék után 400 frt évi tartásdíj	12.000	12.000
---	--------	--------

A személyi járandóságok részletezése:

1 igazgató 1200 frt fizetés 400 frt pótlékkal; 1 tanító 100 frt fizetés 350 frt lakpénzzel; 3 tanító gyakornok 300 frt ösztöndíjjal; 1 tanítónő 300 frt ösztöndíjjal; hitoktatók 400 frt tiszteletdíjjal; házi orvos 300 frt tiszteletdíjjal; gazdasszony 300 frt fizetéssel; kertész 250 frt fizetéssel; szolgálsemélyzet (házmester, 2 ápolónő, 1 szakácsnő, 3 cseléd) 1.178 frt díjjal; jutalmak és segélyek 200 frt.

5. Emberbaráti tanintézetek segélyezése.

Kiadás.

	<i>1897. évi előirányzat</i>	<i>1896. évi költségvetés</i>
	frt	frt
1. A siketnémák kolozsvári tanintézetének segélyezése. 1 igazgató-tanár 1.200 frt fizetés, 400 frt évötödös pótlék; 1 tanár 1.100 frt fizetés 280 frt lakbér, 100 frt évötödös pótlék; 2 tanító 800 frt fizetés 245 frt lakbér; 1 segédtanító 600 frt fizetés 210 frt lakpénz, folyó segélyekre és óraadók díjaira 1.520 frt	7.500	6.700
2. Az Arad városi községi siketnéma-iskola segélye és pedig: 1 igazgató-tanár 1.100 frttal és 280 frt lakpénzzel; 1 segédtanító 700 frt és 210 frt lakpénzzel	2.290	500
3. A siketnémák temesvári iskolája segélyezésére és pedig: 1 igazgató-tanár 1.200 frttal, 1 tanár 1.100 frttal 280 frt lakpénzzel; 1 tanító 800 frttal és 245 frt lakpénzzel; 1 segédtanító 700 frttal, 210 frt lakpénzzel	4.535	3.500
4. A kaposvári siketnéma-iskola segélyezésére (igazgató-tanár 1.100 frttal és 280 frt lakpénzzel	1.380	1.000
5. A dadogók és hebegők tanfolyama költségeire	1.400	1.400
6. Az emberbaráti tanintézetek szakfelügyeletének költségeire általánynyal	1.400	1.400
7. A siketnémák tankönyveire	600	600
8. Emberbaráti tanintézetek tanítóinak külföldi tanulmányi útjára	500	500
9. Emberbaráti egyesületek és szaklapok segélyezése	200	—
Összes kiadás	19.805	15.600

Az emberbaráti oktatás minden ágára fordított összes költség 156.431 frt, melyben az alapok kamatai és egyéb jövedelmek 62.931 frtra rugnak, az állam e célra tehát tisztán 93.500 frtot fordít.

Ezekben közöltük a jövő évre előirányzott kiadásokat, melyek hazánk humanus oktatásügyének előbbre vitelére szolgálnak.

Igen örvendetes haladást tapasztalunk e téren az utóbbi években. Nemcsak az évről-évre emelkedő költségek, de egyébb messze kiható és üdvös intézkedések is egy jobb jövő képét tárják elénk, a mely képből ott látjuk a mi szerencsétleneinket, mint munkaképes, önálló keresetű egyéneket, a kik nem mostoha gyermekei többé a társadalomnak. Ez örvendetes haladást nemes érzésű és fennkölt gondolkozású Ministerünknek s e szerencsétlenek ügye iránt meleg érdeklődést tanúsító s tudatos tevékenységet kifejtő tanácsosának köszönhetjük. Vajha a jövő év még örvendetesebb haladást tüntetne fel.

—r. —n.

Hazai intézeteink és iskoláink.

Nyilvános tanítások a siketnémák kolozsvári orsz. intézetében. A., Kolozsmegyei Tankerületi Tantestület“ f. évi közgyűlését, kapcsolatban 25 éves fennállásának megünneplésével nov. 3-án és 4-én tartotta meg. Ezen szép és valóban lélekemelő ünnepélynek csak azon részét jegyezzük ide, a mely bennünket közelebből érdekel.

Az ünnepély programjába ugyanis nyilvános tanítások is voltak fölvéve s többek közt a siketnémák kolozsvári országos intézetében is tartottak ilyeneket. Az intézet igazgatója a rendező-bizottság megkeresése folytán ezen nyilvános mintatanítások megtartására Gácsér Józsefet és Nagy Pétert kérte föl, kik készséggel vállalkoztak erre.

A tanítások nov. 4-én az intézet dísztermében tartattak meg, hol Taritzky Ferencz az intézet igazgatója meglehangú beszédben üdvözölte a közgyűlés által kiküldött bizottságot és a többi jelenvoltakat, Azután kezdetüket vették a mintatanítások. Első sorban Gácsér József vezette elő a II. osztályú növendékeket és a többes rag használatára tanította őket. Azután Nagy Péter elővezette a VIII. osztályú növendékeket, kikkel Jakab Ödön „A bokor és a szél“ című költeményét tárgyalta.

Mindkét tanítás mélyen lekötötte a hallgatóság figyelmét. És Bócz István a kiküldött bizottság elnöke már itt is szép

szavakkal megköszönte mindkét fiatal tanerőnek szíves fáradozását és a tanításokat az ezt követő gyűlésen valóban szépeknek, mintaszerűeknek és igen tanulságosoknak mondotta.

A közgyűlés-azután az előadó javaslatára úgy az intézet igazgatójának, valamint a két tanítást tartó tanítónak jegyzőkönyvi köszönetet szavazott, azon szíves közreműködésükért, melylyel az ünnepély fényét emelni szívesek voltak.

Szeplőtelen fogantatásnak ünnepe a váci intézetben.
Deczember 8-ika „szeplőtelen fogantatás“ ünnepe. IX. Pius pápa 1856 május 6-iki bullájában a szeplőtelen Szűz Máriát a siketnémák különös gyámolává rendelte s így ez ünnep a siketnémák ünnepe.

Ismeretlen volt a magyarországi siketnémák előtt ez ideig emez ünnep s talán egy néhány évtizedig még az ismeretlenség homályában szunnyadhatott volna, ha a váci intézet buzgó hitoktatója főtisztelendő Joó Antal nem keresi ki a foliansok közül az említett bullát. Már most az ünnep megtartására fordította a figyelmét s ebben nagy segítségére vált a váci intézet tantestületében alakult zenekar.

Az ünnepet megelőző napon a növendékek meggyóntak s más nap mise alatt a szent áldozáshoz járultak. Az ünnep fényének emeléséhez hozzájárult a kis zenekar is, a mely Pertik és Berinza tanárok énekét kísérte.

Ezen valóban művésziösen sikerült zenésmise után a hitoktató úr, úgy a tantestülethez, mint a növendékekhez vigasztaló és buzdító beszédet intézett. Máriát mint a szerencsétlenek Védasszonyát úgy a növendékek, mint a vezetők oltalmazójának, vigasztalójának mondta. A beszéddel az ünnepély véget ért. Hazamenve a növendékek között ez alkalomra készült csinos kiállítású képek osztattak szét, melyek hátlapján rövid, de tartalmas fohász van Máriához, a siketnémák különös gyámolához.

Külföldi szemle.

A külföldi humanistikus intézetek nagyobb száma, az intézetekben alkalmazottak nagyobb számával karöltve mindenestre több oldalulag világíthatja meg a humanistikus tevékenységet, az oktatás egyes ágainak fejlettségét s a módszer alakulásait. Mi még számunknál fogva is hátrább vagyunk a külföldnél. Egyetlen vak és egyetlen hülye intézetünkkel szemben akár Német, akár Franciaország, vagy a nyugat bármely állama is előbbre van s valóban égetően szükséges, hogy az intézetek száma, akár társadalmi, akár állami kezdeményezésre szapo-

rittassék. Ha a külföld példáját akarnók követni, úgy azt mondanók, hogy előnyt adunk a magán, vagy társadalmi vállalkozásoknak, mert a minden irányban kifejlődő verseny legnagyobb biztosítéka az előhaladásnak. Másrészt a tanítók részére legbiztosabb és legkényelmesebb a mostani irány, hogy t. i. államilag alkalmaztatnak, mert megélhetésük biztosítva van. De még a mellett is meg kell engedni, hogy a magán vállalkozások létesüljenek, sőt ezt előmozdítani is kell. Ugy az államnak, valamint a társadalomnak is csak előnyére válik, ha mennél több szerencsétlen vak, vagy hülye egyén válik keresetképesé s ezért csak helyesnek tartanánk, hogy úgy, mint Ausztriában történik, nálunk is létesíttetnénk a szünidőben olyan tanfolyamok, melyek a vakok és hülyék nevelése és oktatása felől tájékoztatnák a tanítókat s képessé tennék őket arra, hogy a falujokban élő ezen szerencsétleneket képezhetnék.

A brünni vakok intézetének jubileuma.

Jul-11 és 12 én tartották meg a brünni vakok intézetének 50 éves fennállási jubileumát igen számos érdeklődő jelenlétében. Az ünnepélyen a növendékek éneke után a különböző intézetek küldöttei fejezték ki szerencsekívánataikat. Másnap a növendékekkel kis vizsgát tartottak s egyuttal bemutatták a kézimunkákban elért eredményt. (Blfr.)

A felnőtt vak leányok otthonának felavatása Hannover-Kleefeldben.

1891 ben egy egyesület alakult meg Hannoverben, mely egyesület feladatául az intézetet végzett vak leányoknak „otthon” teremtését tűzte ki feladatul. Az egyesület vezetőinek buzgalma elérhetővé tette, hogy már 1895-ben együtt volt a szükséges tőke, melyből az épületet felemelhették. Az épület egyik szárnya az ovóköteles vakok otthonául szolgál. Van benne 24 szoba, mely kb. 40 lakóra elég s két dolgozó szoba. Az ovoda helyiségei is tágasak s berendezésük mintaszerű. (Blfr.)

A keleten szomorú sorsuk van a vakoknak. Nem törődik velük senki s az a vakhit, hogy a sors csapásait mindenki tartozik eltűrni, akadálya az iskolák és intézetek létesítésének. Szíriában az árvaházzal kapcsolatosan van egy kis intézet vakok számára, mely azonban nagyon kevésbé látogatott. Egyiptom vakjai számára Kairoban van egy intézet, melyben csak számolni tanulnak s a Koránt tanítják be minden magyarázat nélkül. A felnőtt vakokat néhol az iskolákban használják s másutt „Muezzin”-ként. Nagyobb temetéseknél 20-30 vak van jelen, a kik a Koránból énekelnek. (Blfr.)

A siketnémák hallásának megállapítása igen sok helyt képezi a hatóságok gondoskodásának tárgyát. Nagy eredményeket e téren még nem lehet felmutatni, az egyes kísérletezések annyit igazoltak be, hogy némely siketnéma hallási képessége fokozható s e révén kiejtése tisztábbá tehető. Olyan

eredményt azonban, hogy tanításuk, akár a hallócső segítségével, akár pedig a nélkül a hallás útján volna eszközölhető, még sehol sem mutathattak fel. Nálunk Dr. Szenes Zsigmond fül-orvos foglalkozik e tárggyal, a ki egyidőben a váczi intézet siketnémáinak hallási képességét vizsgálta meg; kísérleteket is tettek néhányan ez irányban, de nagyobb eredmény nélkül s így bizony még várni kell, míg a tudomány olyan segéd-eszközt talál fel, mely a meglevő — bár csekélyebb foku hallási maradvány mellett is lehetővé teszi a siketnémák tanítását a hallás útján.

Nyilvános siketnéma-vizsga 1805-ben czim alatt a Blätter für Taubstummensbildung legutóbbi számu Strombeck Károly volt törvényszéki ülnök kéziratban maradt utazási naplójából közöl egy részt, mely Sicard Abbé vizsgáját írja le. Tíz órától délután 3 óráig volt nevezett a párisi intézetben s hallgatta meg a vizsgát, a mely tulajdonképpen Sicard felolvasásából állott, a ki módszerét fejtegette. Majd két siketnéma írta fel a táblára mindazt, a mit Sicard jelekkel mondott el, azután pedig egyik siketnéma a könyvből diktált a másiknak, a mit az hibátlanul s szépen irt le. A vizsga legérdekesebb része az volt, midőn egy 14-15 éves fiatal leány *hangosan olvasott és beszélt*. Beszédje tökéletlen volt s az orrhangokat egyáltalán nem tudta kimondani.

Horvát szaklap. Zágrábi kollegáink összes száma 3; daczára annak még is van szaklapjuk. Czime: „Priatelj slijepih i gluhoijemih“, list za roditelje, ucsitelje is sve prijatelje narodnjeg boljka“ (A vakok és siketek barátja. Lap a szülők, tanítók és emberbarátok számára.) E lap már VII. évfolyammal bír s minden hónapban egyszer jelenik meg. Előfizetési ára az egész évre 2 frt.

A „Blätter für Taubstummensbildung“ kiadóhivatala értesíti a lap előfizetőit, hogy az előfizetési árt a nyomdaköltségek drágulása folytán emelni kénytelen. Az előfizetési ár a jövőben 2.50 márka negyedévenként.

Vegyesek.

Bethoven és a vak leány. Bethoven igen gyakran sétálgatott szülővárosának, Bonnak környékében. Egy ilyen sétája alkalmával egy falusi házacsából zongorahang ütötte meg fülét. A mester megállt s mintegy lebilincselve hallgatózott. Valaki nagy gyakorlottsággal, szinte művésziességgel játszott a nagy mester egyik szerzeményét. A játék nagyon

meghatotta annyira, hogy valami sajátságos erő álfal indíttatva a ház felé tartott s bement a szobába, hol egy fiatal, kedves leány ült a zongoránál.

„Te vagy, édes papa?“ kérde a leány, midőn az ajtó nyitását hallotta, anélkül, hogy a játékot félbenhagyta volna. Csak midőn azt befejezte, fordult meg s mondta: „jőjj ide, édes papa, hadd öleljelek át, hiszen nem láthatlak“.

Bethoven közelebb ment a leányhoz s szomorú, megrázó látvány tárult szemei elé. A 16 éves leánynak szép arczából két kék, tágranyilt, fénytelen szem meredt feléje. Azonnal észrevette, hogy a szegény leány vak. A látványra mély szánalom tölté be a művész szívét, annyira, hogy fájdalmában felkiáltott. Az ismeretlen hang megijeszté a leánykát. „Ki Ön?“ kérde. „Ön nem az atyám.“

„Nem“ felelé az, de ne ijedjen meg, én jó barát vagyok, ki a játékának varázsától vonzva, eljött Önnek megköszönni, hogy szerzeményemet oly szépen játszsza.

„Ön Bethoven“ kérde a leány s elkezdett könnyezni. Ó mily szerencsétlen vagyok — mondá — hogy azt a férfit, kit mindenek felett tisztetek és becsülök nem láthatom, holott ily közel van hozzám. Két évvel ezelőtt veszítettem el szemem világát nehéz betegségben s azóta a zene egyedüli vigaszom, nélküle kétségbeesésemben meghaltam volna. Különösen az Ön művei azok, melyek velem bajomat, szerencsétlenségemet felejtetik.

„Szegény gyermek“, mondá Bethoven, „ha már nem láthat engem, legalább hallgassa meg játékomat“. Ezzel leült s oly megindítóan játszott, hogy könnyei is kicsordultak. Akkor szerzé a holdvilág-sonatát. (Mondschein-Sonate.) (A Blindenfrendből).

S. A.

Szerkesztői üzenetek.

Szenes A. Resicza. A küldeményt megkaptam. Sorát ejtjük. Herodek K. Vác. Cikkét megkaptam. A közlendők közé soroztam.

Hirdetések.

Lapunk kiadóhivatalában

rendelhető meg:

„A siketnéma-oktatás és nevelés kézikönyve.”

Irta: *Scherer István.*

— Ára 3 korona. —

Nélkülözhetlen tanácsadó szülők és tanügy
barátok részére, valamint mindazoknak, a
kik a siketnémák tanításával foglalkozni
akarnak.

A mű jóvedelmének fele része a „Testi és szellemi
fogvatkozásban szenvedőket gyámolító országos
egyesület” asylumának fenntartására fordíttatik.

Ugyanott rendelhető meg:

A siketnémák tárgyi és alaki nyelvoktatása

Írták:

Scherer István

Berinza János

Budapest.

Vác.

az I. iskolaév számára	10 kr.
A II. iskolaév számára	20 kr.
A III. „	30 kr.
A IV. „	40 kr.